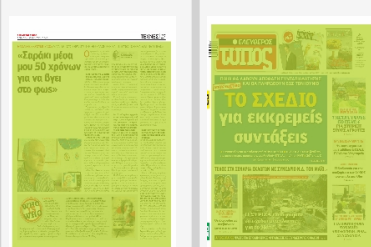

ΘΑΝΑΣΗΣ ΣΚΡΟΥΜΠΕΛΟΣ: ΜΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ «ΚΑΤΙΝΑ ΜΠΕΛΟ»

Πηγή: ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ Σελ.: 27 Ημερομηνία έκδοσης: 05-02-2022
Αρθρογράφος: Επιφάνεια 875.39 cm² Κυκλοφορία: 4120
Θέματα: ΜΟΤΙΒΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ

ΘΑΝΑΣΗΣ ΣΚΡΟΥΜΠΕΛΟΣ: ΜΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ «ΚΑΤΙΝΑ ΜΠΕΛΟ»

«Σαράκι μέσα μου 50 χρόνων για να βγει στο φως»

Ο αφανισμός της εβραϊκής κοινότητας της Θεσσαλονίκης, που «ακόμη και τώρα στέκει μακριά, σαν ξένη τραγωδία που δεν μας αφορά», στο επίκεντρο του μυθιστορημάτων του Θανάση Σκουμπέλου, «Κατίνα Μπέλο».

Τι σας ώθησε να γράψετε το μυθιστόρημα «Κατίνα Μπέλο» (εκδόσεις Τόπος);
Οι Έλληνες Εβραίοι συμπολίτες μας εκποτίστηκαν και εξολοθρεύθηκαν στο Αουσβιτς και στα διάφορα στρατόπεδα συγκέντρωσης σε ποσοστό ενενήντα τοις εκατό στη Θεσσαλονίκη από τη ναζιστική τριάδα της «Τελικής Λύσης» των Μέρτεν, Βιολτισέι, Μπρίνερ και των Ελλήνων συνεργατών τους.

Ο αφανισμός της εβραϊκής κοινότητας στη Θεσσαλονίκη έφτασε στον τρομακτικά κοντά αριθμό των εξήντα χιλιάδων ψυχών. Μια ολόκληρη πόλη. Οι λίγοι που επέστρεψαν, τσακισμένοι, απελπισμένοι, τραγικά μόνοι, βρήκαν τις περιουσίες τους αρπαγμένες, λεηλατημένες από επιδέξιους και άπληστους συνεργάτες της θανατοφόρας ναζιστικής τριάδας.

Μερικοί από τους άρπαγες ίσως να μην ήταν συνεργάτες αλλά φτωχοδιάβολοι, που βρήκαν την ευκαιρία να γίνουν και αυτοί από μη κατέχοντες, κατέχοντες. Και το τραγικό ηθικό είναι πως όλοι αυτοί, με την ανοχή του μεταπολεμικού κράτους, αφού συγκροτήσαν συλλογικό όργανο με κοινό ταμείο εξακοσίων χιλιάδων δολαρίων εκείνης της εποχής, κράτησαν τα όσα είχαν αρπάξει.

Μόνο ένα δεκαπέντε τοις εκατό, και μέσα από πολλά εμπόδια, επιστράφηκε στο τालαιπωρημένο και εξαντλημένο σώμα της ελληνικής εβραϊκής κοινότητας της Θεσσαλονίκης. Αυτός ο εξολοθρεμένος ήταν και παραμένει μια ανοιχτή εθνική τραγωδία και εθνική απώλεια

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ ΕΠΙΔΟΦΟΡΟ ΙΝΤΖΕΜΠΕΛΗ
που τρομάζει με την κυνικότητα της. Η Θεσσαλονίκη ποτέ δεν ξανάγινε αυτό που ήταν. Μια κοσμοπολίτικη πρωτεύουσα των Βαλκανίων, που «κώνευε» δημοσιολογικά πολλούς και διαφορετικούς πολιτισμούς και γεννούσε λάμψη αυτό το κώνεμα.

Αυτός, λοιπόν, ο αφανισμός ακόμη και τώρα στέκει μακριά, σαν ξένη τραγωδία που δεν μας αφορά, στη λαϊκή συνείδηση των περισσότερων.

Κι αυτό κυρίως από άγνοια, γιατί ποτέ δεν φρόντισαν οι θεσμοί να αναδείξουν το μέγεθος αυτής της εθνικής ζωτικής απώλειας και να την κοινωνήσουν στον κόσμο.

Μετά από χρόνια εμφανίστηκε πάλι ο Γερμανός Μαξ Μέρτεν, που αποφάσισε για την εξόντωση των Εβραίων, στο χώρο που γνώριζε, στη Θεσσαλονίκη. Μπορείτε μας πείτε λίγα λόγια;

Όταν, στις αρχές της δεκαετίας του 1950, ο χαρακτηρισμένος εγκληματίας πολέμου, Μαξ Μέρτεν, ήρθε στην Ελλάδα, με καθαρισμένα τα χέρια από συγχωροχάρτια κάποιων από τις πρώτες μεταπολεμικές ελληνικές κυβερνήσεις, συνελήφθη χάρις στην οξυδέρκεια του εισαγγελέα Τούση και την αυθεννοσία μεταξύ προξενικών Αρχών και Γραφείου Εγκληματιών Πολέμου, η μάνα μου είπε στον πατέρα μου: «Τώρα όλοι οι Έλληνες πρέπει να γίνουμε Εβραίοι για να μη γλιτώσει αυτό το κάθαρμα».

Παιδί ήμουν και χαράχτηκε μέσα μου βαθιά αυτή η κουβέντα. Και αργότερα, όταν ξαναβρέθηκα το 1972 με το φίλντράκι μου, τη Σάρα, στο Μιλάνο κι έκλεισα όποια κενά, απορίες και ερωτήματα με έκαιγαν μέσα

μου, μπόρεσα να τα βάλω σε μια συναισθηματική τάξη, κατάφερα να τα συνθέσω σε μια πρώτη ιστορία. Το υλικό, όμως, ήθελε το χρόνο του για να ωριμάσει και να είναι έτοιμο για το τυπογραφείο. Σαράκι μέσα μου πηνήντα χρόνων για να βγει στο φως. Ο Μέρτεν καταδικάστηκε σε είκοσι χρόνια φυλακή, αλλά στο χρόνο πάνω «κοιλοπόνθησαν» νόμοι και αφέθηκε ελεύθερος ο φονιάς. Και η εθνική ταπείνωση έγινε ακόμη μεγαλύτερη όταν μαθεύτηκε ότι αυτή η κατάπτυστη αποφυλάκιση εξαγοράστηκε με ζητιανιά διακοσίων εκατομμυρίων, τότε, μάρκων. Το 1959 ήταν που καταδικάστηκε και η μάνα μου, που είχε πει ότι όλοι οι Έλληνες πρέπει τώρα να γίνουμε Εβραίοι για να μη τη γλιτώσει ο φονιάς. Ακόμη τη θυμάμαι σκυμμένη πάνω στο φασόν ρούχο να το ράβει και να σχολιάζει τα όσα άκουγε στο ραδιόφωνο. Και η Σάρα απέξω να μου πετάει πετραδάκια στο παράθυρο να βγω για να πάμε στη χωματερή με τα αρχαία να παίζουμε.

Εκτός από αυτό το παράδειγμα, τι άλλο σας βοήθησε να γράψετε το μυθιστόρημα;

Εκτός από αυτό το παράδειγμα, είχε δουλέψει και μέσα μου μια περιήγηση στην Καταλονία το 1973, όπου μαζί με τη Σάρα αναζητούσαμε τα ίχνη από το ονειρικό κοινωνικό πλαίσιο που είχαν αναπτύξει οι ορθώσοι εκεί, πάνω στα ερείπια της μοναρχίας, οι Καταλανοί της ελευθεριακής στρατιάς του Ντουρούτι. Πήραμε δέκα περίπου συνεντεύξεις από επιζώντες μαχητές της FAI.

Η συντριβή τους, σαράντα χρόνια πριν, από τις φρανκικές φιλοναζιστικές δυνάμεις και ο διωγμός τους ήταν το προίμιο των όσων εφαρμόστηκαν αργότερα από τους ναζί, ώστε ο άνθρωπος να πάψει να είναι άνθρωπος με ψυχή που έχει τη φουσηξιά του Θεού του ελέους και πνεύμα ελεύθερο και να μετατραπεί σε ανελίκτη μηχανή για πάσα χρήση από τον κάθε φέρερ της. Και ένα χρόνο μετά, το 1974, μέσα από δικές μου επαφές, επισκεφθήκαμε και το Αουσβιτς-Μπιρκενβού. Κι ήταν και αυτό ένα απρόσμενο και συγκλονιστικό υλικό που με βοήθησε στο στήσιμο της ιστορίας που αφηγούμαι σήμερα. Βραδυφλεγής βόμβα εντός μου από τότε.

Η συνέντευξη του Θανάση Σκουμπέλου για το μυθιστόρημα «Κατίνα Μπέλο», εκδόσεις Τόπος, δόθηκε με αφορμή την επέτειο του Ολοκαυτώματος. ■

Ο ΘΑΝΑΣΗΣ Σκουμπέλος γεννήθηκε στον Κολωνό το 1944. Σπούδασε Καλές Τέχνες (χαρακτική και αγιογραφία) στην Αθήνα και κινηματογράφο στο London Film School, με υποτροφία της Διεθνούς Αμνηστίας, ως διωκόμενος από τη δικτατορία. Έχει εργαστεί ως δημοσιογράφος σε αθηναϊκές εφημερίδες και περιοδικά, ενώ έχει γράψει αρκετά σενάρια για τον κινηματογράφο και την τηλεόραση:

«Ανατολικός άνεμος», «Τοπική εφημερίδα», «Καλή πατρίδα, σύντροφε», «Η Αριάδνη μένει στη Λέρο» κ.ά. Έχουν εκδοθεί τα βιβλία του «Εργατικό παραμύθι», «Μετανάστες», «Τα φίδια στον Κολωνό», «Ο Αϊ-Γιώργης των Γραικών». Έχει γράψει και σκηνοθετήσει τις μεγάλου μήκους ταινίες: «Ο Τζώνης Κελν, κυρία μου», «Χαβάν», «Αλιόσσα», την ομαδική «Νέος Παρθενώνας», και τη σπονδυλωτή «Η αυλή με τα σκουπίδια». Ασχολείται επίσης με τη συγγραφή και τη μετάφραση θεατρικών έργων («Χαβάν», «Μυστικές φωνές», «Γέρμα», «Γέλιο στο σκοτάδι» κ.ά.). Έχει εκλεγεί αρκετές φορές μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρείας Ελλήνων Σκηνοθετών και είναι από τα ιδρυτικά μέλη της Ένωσης Σεναριογράφων Ελλάδος.

